

СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ

Левченко Д. В.

*студент 1 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Животова А. О.

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Будь-яке явище чи подія відбувається поетапно. Не є винятком і таке соціально негативне явище, як кримінальне правопорушення. Кримінальне правопорушення завжди має етапи розвитку в часі, які у кримінально-правовій науці визначені готування, замах та закінчене кримінальне правопорушення.

Стадії вчинення кримінального правопорушення є видами цілеспрямованої діяльності, етапами реалізації злочинного наміру й тому можуть бути тільки у кримінальних правопорушеннях, учинених з прямим умислом. Ступінь реалізації умислу виражається в різноманітних діяннях, які характеризують кожен етап вчинення кримінального правопорушення з об'єктивно наявними між ними достатньо чіткими межами. Чим повніше реалізовано умисел, тим повніше здійснено кримінальне правопорушення і тим більшу шкоду може заподіяти чи заподіє винний. Так, ступінь реалізації умислу вбивці, що прицільно навів зброю на потерпілого (незакінчений замах на вбивство), значно більший, ніж тоді, коли він лише придбав зброю для вбивства (готування до кримінального правопорушення)

Звісно, стадії вчинення кримінального правопорушення не завжди мають кримінально-правове значення, а лише за перерваної злочинної діяльності. В цьому випадку застосовуються законодавчі положення про стадії вчинення кримінального правопорушення.

Стадії вчинення кримінального правопорушення – це передбачені кримінальним законом етапи готування та безпосереднього вчинення умисного злочину, які різняться між собою за характером діянь,

моментом їх припинення, обсягом реалізації умислу та ступенем суспільної небезпечності [3, с. 242].

В. П. Тихий зазначає, що стадії вчинення кримінального правопорушення є видами цілеспрямованої діяльності, етапами реалізації злочинного наміру і тому можуть бути тільки у злочинах, вчинених із прямим умислом [4, с. 172]. На думку В. К. Грищука, стадії кримінального правопорушення – це етапи виникнення і реалізації умислу суб'єкта складу злочину [2, с. 307].

Очевидно, що наведені визначення поняття стадій вчинення кримінального правопорушення не можна визнати цілковито вдалим, позаяк всі автори наголошують саме на умисному характері злочинних дій. Водночас, за кримінальним законодавством України, стадії вчинення кримінального правопорушення – це загальне поняття, яке охоплює також закінчене кримінальне правопорушення, яке може бути і умисне, і необережне.

Однак є й більш доречні визначення стадій вчинення кримінального правопорушення. Так, під стадіями вчинення кримінального правопорушення А. В. Шевчук розуміє сукупність етапів злочину, що мають самостійне юридичне значення, які він проходить ступенево у своєму розвитку по висхідній – від моменту задуму або підготовчих дій до моменту реалізації злочинного наміру, до закінчення кримінального правопорушення з формальним складом або до моменту настання суспільно небезпечних наслідків, що вказані у законі, для матеріальних складів [5, с. 7].

На думку В. М. Бурдіна, стадіями вчинення кримінального правопорушення є певні взаємопов'язані об'єктивні та суб'єктивні етапи, які проходить кримінальне правопорушення у своєму розвитку, кожний із яких характеризується притаманним лише йому рівнем суспільної небезпеки та наближенням до реального заподіяння шкоди об'єктам кримінально-правової охорони [1, с. 37]. Стадії вчинення кримінального правопорушення – це передбачені кримінальним законом етапи готування та безпосереднього вчинення умисного кримінального правопорушення, які різняться між собою за характером дій, моментом їх припинення, обсягом реалізації умислу та ступенем суспільної небезпечності [3, с. 242].

Кримінальне законодавство (ст. 13) вирізняє три стадії кримінального правопорушення: готування; замах; закінчене кримінальне правопорушення.

Кримінальне правопорушення слід вважати закінченим, якщо діяння має всі ознаки складу злочину, передбаченого відповідною нормою Особливої частини кримінального законодавства, на здійснення якого був спрямований умисел винного (ч. 1 ст. 13).

Готування до кримінального правопорушення – це підшукування чи пристосування засобів або знарядь, підшукування співучасників чи змова для вчинення кримінального правопорушення, усунення перешкод, а також інше умисне створення умов для вчинення кримінального правопорушення.

Замахом на кримінальне правопорушення є вчинення особою з прямим умислом діяння (дії чи бездіяльності), безпосередньо спрямованого на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК, якщо при цьому кримінальне правопорушення не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі цієї особи.

Кримінально-правове значення попередньої злочинної діяльності:

- вона має специфічну підставу кримінальної відповідальності;
- характеризується особливостями у кваліфікації деяких її різновидів;

- її беруть до уваги при призначенні покарання (згідно частин 2 та 3 статті 68 КК України: за вчинення готування до кримінального правопорушення строк або розмір покарання не може перевищувати половини максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу; за вчинення замаху на злочин строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу), звільненні від кримінальної відповідальності та покарання. Встановлення відповідальності за незакінчене кримінальне правопорушення дає змогу припиняти злочинну діяльність на більш ранніх стадіях, стадії готування до зкримінального правопорушення чи діянь, безпосередньо спрямованих на вчинення кримінального правопорушення, і таким чином попереджувати завдання шкоди суспільним відносинам, які охороняються кримінальним законом.

Таким чином, стадії вчинення кримінального правопорушення – це етапи розвитку злочину. Етапи розвитку злочинного діяння, що передують закінченому кримінальному правопорушенню, звичайно називають попередньою злочинною діяльністю.

Винній особі не завжди вдається закінчити задумане і почате нею кримінальне правопорушення з причин, що не залежать від її волі. Наприклад, вбивця тільки придбав зброю для вчинення кримінального правопорушення і був затриманий або, зробивши постріл у потерпілого, промахнувся чи лише поранив його. У цих і подібних випадках виникає питання про відповідальність за злочинні дії на певних стадіях

кримінального правопорушення – певний період, ступінь, фаза, етап у розвитку чого-небудь, що має свої якісні особливості.

Література:

1. Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження) : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 304 с.
2. Гришук В. К. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посібник. Хмельницький, 2005. 570 с.
3. Кримінальне право України / за ред. проф. П. С. Матишевського, доц. П. П. Андрушка, С. Д. Шапченка. К. : Юрінком інтер, 1997. 512 с.
4. Тихий В. П. Кримінально-правовий інститут стадії вчинення злочину. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2013. № 1 (1). С. 171–184.
5. Шевчук А. В. Стадії вчинення злочину : автореф. ... дис. канд. юрид. наук. К. : Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. 20 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-68>

СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ЮРИДИЧНА ОСНОВА КВАЛІФІКАЦІЇ

Шатов Д. В.

*студент 1 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Богоєва Н. С.

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

У науці кримінального права вчення про склад кримінального правопорушення посідає особливе місце.

Це пояснюється як його значущістю для вирішення питань про кваліфікацію вчиненого і точного застосування закону, так і тим,